

ИЗНАД ИСТОКА И ЗАПАДА

Балкан се налази земљописно и з м е ђ у Истока и Запада а идејно стоји и з н а д Истока и Запада.

Која је то идејна сила што спасава Балкан да не буде и идејно између, него га уздиже изнад Истока и Запада?

То је вера православна и само вера православна. Сви остали чиниоци, као земљописни положај, култура, наука, муслиманство, политика, земаљске тежње и аспирације, држе Балкан између Истока и Запада. Вера православна пак уздиже га изнад Истока и Запада, и само вера православна.

Ништа није несносније него налазити се између. Ако би се идејни, то јест православни Балкан покорио земљописном Балкану и остао између Истока и Запада, личио би на оног магарца из бајке, који је цркао од глади између два пласта сена.

На жалост, православни Балкан је од почетка 19. века до сада веома личио на оног легендарног Буридановог магарца, који је липсао од глади између два пласта сена, не знајући коме пласту да приђе. Час му се један пласт чинио већи и слађи час други. Изнемогао од шетње од једног пласта до другог, он је пао и липсао. И сав свет се насмејао магарцу као магарцу.

Балкану прети смрт од глади због многих брбљивих језика који га именују и з м е ђ у. Или ће липсати од глади између Азије и Европе или ће га једна од тих сила ајкулски прогутати, ако се не буде дигао и з н а д. Изнад Истока и Запада.

Расуђивање прво ХРИСТОС ИЗМЕЂУ ИСТОКА И ЗАПАДА

Кад Азијат чита Евангелије Христово он говори: ово је наш човек, ово је Азијат, испосник, молитвеник, мудрац и чудотворац.

Кад Европејац чита Евангелије Христово он тврди: ово је наш човек, ово је Европејац, покретљив учитељ, брз помоћник људи, добротвор, лекар, хранитељ, хуманист и активист.

Шта је дакле Христос? Да ли је Азијат, да ли Европејац; да ли источњак, да ли западњак? Заиста, и једно и друго. Он је источњак на вишем плану и западњак на вишем плану. Он је источњак изнад Истока и западњак изнад Запада. Његова је земља и сви крајеви земље.

Трансцеденталност је особина Истока, натурализам — особина Запада. Источњак са прекрштеним ногама у размишљању о вечном, и западњак са сусталим ногама у трчању за пролазним. Ко је од њих ближи Христу? Оба су удаљени од Христа. Христос стоји изнад Истока и Запада.

Исток се толико удубљује у размишљање да нема времена за пословање. Запад толико послује да нема времена за размишљање. Обоје се садржи у Господу Исусу Христу, и то у пуној и савршеној мери, тако да он превазилази Исток и Запад. Он стоји изнад Истока и Запада.

Политеистичном Истоку је тешко веровати у човека. Материјалистичком Западу је тешко веровати у Бога. Исус представља човека, Христос Бога. Две природе — једна ипостас.

Запад лако прима човека Исуса и ставља га у „Пантеон“ својих великих људи, Исток лако прихвата Бога Христа док за човеком Исусом не осећа потребу. Међутим, Спаситељ света је и Бог и човек. Исус Христос дакле стоји изнад Истока и Запада.

Кад говоримо о Истоку ми мислимо на кућу подељену унутра у самој себи; мислимо на две несродне групе народа: на мухамеданце и на брамо–будисте. Њихове су ћабе: Мека, Бенарес и Тибет. То двоје представља главну садржину и главну сиромаштину Истока. Кад пак говоримо о Западу ми мислимо опет на кућу подељену унутра у самој себи. То је папизам и антипапизам (у разним облицима протестантизма). Ово су два главна пута западног човечанства, оба погрешна. Они представљају заблуду и сиромаштину Запада. Христос стоји високо изнад оваквог Истока и Запада.

Никад ни један од азијских мудраца није могао подвластити Запад. Једини човек, рођен у Азији, који је подвластио сав Запад тј. сву Европу и Америку са острвима, јесте Господ Исус Христос. Једини источњак који је омиљен на Западу.

И никад ни један од западних учитеља и идеолога није могао придобити Азију, ни за најкраће време. Само један западњак успео је у томе: Западњак не по плотском рођењу него по својој власти над Западом. То је Исус Христос, рођени у Азији. Његова власт распростра се над средњом Азијом и местимично даље преко Велике Азије као и Египта и Абисиније. Даље ширење хришћанства на Исток спречио је Ислам, а то је једна отуђена секта јеврејско–хришћанска. Ислам се испречио као бедем између хришћанске Предње Азије и Индије. Но и то није без Божјег промисла, који свакако резервише победу Христову над целим Истоком за будућа времена.

Расуђивање друго

БАЛКАНСКИ ХРИСТОС

Балкански Христос је исто што и јерусалимски, што и синајски, и што некада и европски. Јер је Он један.

Балкански Христос то је Христос на Балкану, у балканској драми живота, у балканском оделу, у балканској песми и симболици, у балканским уздасима и сузама у крвавим гробовима, у балканском васкрсењу.

Он је оличен у свим светим балканским:

у благочестивим царевима, благоверним царицама и богоносним патријарсима и свештеницима;

у светогорским преподобним и плачним монасима, испосницима, молчалницима, пештерницима, духовницима и чудотворцима;

у византијским царевима и војводама који бранише Цариград и Јерусалим од муслимана;

у српским жупанима, краљевима, кнежевима и деспотима, који бранише крст часни, тј. веру праву, веру православну и од муслимана и од Монгола и од Латина јеретика;

у мученицима под круном, у мученицима сељацима и занатлијама, у мученицима под омофором архијерејским и под епитрахилом јерејским, у мученицима под доламом војводском и под ризом монашком;

у мученици Злати и многим мученицама девојкама кроз векове и векове,

у мученику Ђорђу Кратовцу, кујунџији, и многим мученицима занатлијама кроз векове и векове;

у мученику патријарху Гаврилу пећком, у мученику Ђакону Авакуму, игуману Пајсију трновском и игуману Атанасију светоникољском, на колац набијеним на Калемегдану, и у

преподобно–мученицима Агие Лавре на Пелопонезу, и осталим безбројним кроз векове и векове;

у преподобно–мученицима светогорским, које блажени Акакије благосиља на подвиг мучеништва, и у преподобно–мученицима светогорским, који бише побијени и живи стрељани од латина јеретика, и у мученицима старозагорским, и осталим многим кроз векове и векове;

у преподобним оцима и матерама нашим: светој Параскеви, Евгенији царици, Ефимији и другим, и у светом Прохору, Гаврилу, Јовану, Јоакиму, Клименту, Науму, Нектарију, Јоасафу, Василију Острошком, Петру Коришком, Јанићију Девичком, и осталим безбројним кроз векове и векове;

у самомученицима пештерницима балканским у пештерама Пећким, Црногорским, Охридским, Албанским, Пелопонеским, Трнавским, Студеничким, Моравским, кроз векове и векове;

у свештеномученику равноапостолском Козми Албанском и у безбројним мученицима приморским, далматинским и босанским који пострадаше од латинских јеретика, у тамницама дубровачким иструнуше или отровани бише Христа ради, кроз векове и векове. Треба ли да станемо? Тек смо започели набрајање. Ко ће све именовати? Ко ли све избројати? То су војске од мученика и мученица од иза Солуна до преко Дунава и од мора Сињег до Црнога. Многмилионе војске светих душа православних, који не може сместити никакав земаљски календар и које су бележене само у календар небески, у Књигу живота вечнога.

Сви су они поругани и поплувани и бијени од непријатеља часног Крста, као Христос од Јевреја. Сви су са својим крстом на своју Голготу пошли, са трновим венцем на глави и са мржњом одасвуда, као у трње одевени, одгурнути од света кроз капију смрти као последњи, а прихваћени с оне стране благом руком Христовом као први.

Ваистину, последњи с ове стране капије смрти а први с оне стране.

За Христово име пострадали су од Истока до Запада, у Христово име победили су и Исток и Запад. — Исток у лицу турског Ислама и монголског многобоштва, Запад у лицу јеретичког папизма.

На губилишту они су се осећали виши од својих целата: пред источним целатима изнад Истока а пред западним целатима изнад Запада. Нико од њих није пружио своје мисли према земљопису, да би рекао: ми смо између Истока и Запада. Него су сви уздизали своје мисли и своја срца усправно к небесима, ка вечној истини, за коју су страдали. И целим духом својим и свом душом својом стајали су *изнад* — изнад Истока и Запада.

Расуђивање треће

О ЛАКОМИМ И ПРЕВАРЕНИМ

Планина је већа од мравињака, Божија сила већа је од човечије силе. То свак признаје на ведроме дану.

Али кад човечији табани и коњске копите дигну прашину на друму, многи заслепе, па у страху признају човечију силу изнад Божије силе. Планину изгубе из вида па се спотакну у мравињак. И још поклоне се мравињаку.

То се догодило и са Србима, који се потурчише после Косовске битке.

Пре њих изневерише крст многи Бугари, Грци и Јелини, и уврстише се у Муратову војску на Косову под полумесеком против српског крсташа барјака.

Али Лазар, најславнији човек под тим именом у историји света, не спотаче се о мравињак турске силе и не изгуби из вида планину Божје силе, него се одлучи да са својим народом прими од људи све ударце да би од Бога примио све награде.

Спотакоше се многа господа српска на Југу и на Западу. Заборавише опомену Христову; *гледајте и чувајте се од лакоинства*, (Лк. 15.) па се полакомише на богатство и сласти и све обмане овога света; поломише крстове по својим кућама и чалму завише око главе и почеше авдес узимати и по џамијама клањати.

Тако за мало свој земаљски живот продужише а образ заувек изгубише. Не постидеше се крви Лазареве на Косову. Но пођоше путем потурица бугарских, грчких и јелинских.

Турци су били представници Истока на Балкану док су они владали Балканом, а потурице представљају Исток после одласка Турака.

Са тим лакомим и насилним Истоком, са мухамеданизмом, који је јеврејско–хришћанска јерес, не може се православни Балкан истоветовати. Балкан мора стајати изнад таквог Истока.

Српски сељачки устанак против Турака под Кочом, Карађорђем и Милошем најсјајнији је доказ да је српски народ хтео да се ослободи мухамеданског Истока. Сликао је себе вером и карактером, узвишеним изнад Истока. Са крсташем барјаком српски устаници ушли су у неравну борбу против барјака са полумесецом. Са вером у Христа као веће силе од Мухамеда и у крст Христов као јаче знамење од полумесеца они су победили исламску Азију. Тако су узвисили православни Балкан над мухамеданским Истоком.

Но чим су се ослободили Истока они су пали у ропство Запада. Сељаци шумадијски били су преварени од Срба западњака, од своје крвне браће из Аустрије. Ови Срби западњаци упали су у ослобођену Шумадију и почели стварати законе и установе попут протестаната и католика — а то су две западне хришћанске јереси. Почели су уређивати српску централну земљу по угледу на западне јеретике. Били су писмени и учени, због чега су их неписмени устаници ценили и власт им давали. Али су се усташки кнежеви страшно преварили. Њихова браћа из Аустрије били су *излизани* сасуди Православља, *калаисани* калајем протестантским и католичким, западњачким. Они су били кобна претходница западном утицају на Србију. Они су отворили све капије и све канале према Западу и учинили да се тек ослобођена турска раја претвори у рају трулога Запада.

Седамдесет година после пропасти на Косову Србија је била потпуно покорена од источних јеретика; седамдесет година после Другог устанка ослобођена Србија пала је у потпуно ропство западних јеретика. Мислимо на идејно ропство: духовно, интелектуално, морално, политичко и културно.

И кнез Милош и Љубица, па чак и Вучић, увиђали су опасност од „немачкара“ али им нису могли одолети. Викали су и претили, али пробијену брану нису могли учврстити. Кнез Александар је подлегао утицају Запада безвољно и малодушно; кнез Михаило драговољно, а краљ Милан свим срцем и душом.

Турци су предали кнезу Михаилу кључеве од градова, а кнез Михаило почео је предавати кључеве српске духовне самосталности Западу. Последњи Обреновићи и Карађорђевићи ту су предају довршили. И те кључеве Запад још држи у својим рукама и царује над Србијом.

Ко се бунио против те драговољне предаје Западу? Црква православна са сељачким народом својим. Кроз цео деветнаести век свештеници српски викали су и писали: „Трули Запад! Трули Запад! Бранимо се од трулог Запада!“.

Част нека је свештенству српском. Част сељачком народу српском! Срам на безглаву господу српску! Срам и на оне владаре српске, који у име Запада презреше и Српску светосавску цркву и српски сељачки народ. Како су радили онако су и прошли. Њихов крај посведочава гњев Божји и гњев Светог Саве на њима. Читајте и слушајте о страшном скончању српских владара после Кнеза Милоша и ужасавајте се од гњева Господњег.

Много су претрпели српски свештеници и српски сељаци због свог одлучног става против јеретичког Запада. Свештеници су исмевани као „русофили“ и „назадњаци“, а српски сељаци као „непросвећена маса“, и као „глупи сељаци“. И то не толико од оних „немачкара“, од оних калаисаних Срба из Аустрије, колико од шумадијских синова школованих на Западу. Они су били цвеће према овима. Ови су представљали бесну клику и безбожну хорду агената западне „културе“, „просвећености“, „прогреса“. Нове потурице, још опасније од старих потурица. Све што је српско они су одбацивали као турско, а све што је турско они су презирали као азијатско. Међутим нису познавали у суштини ни шта је српско ни шта је турско ни азијско. Плиткоумни „коми војажер“ западних трговаца. Издајници већи и ужаснији од Вука Бранковића.

Расуђивање четврто

СТРАХ ОД ДЕМОНА И ИГРА СА ДЕМОНИМА

Исток се страши од демона, Запад се игра са демонима.

Милијарда људских бића на Истоку пази на сваки корак, да се не би дотакли неког демона. Нико тамо није пронашао демоне; за демоне се тамо зна и демони се тамо осећају сваког дана и сваког часа од првог колена људског.

Запад је земља проналазака. Поред многих смртоносних или вашарских проналазака Запад је пронашао да постоје демони. И то је бучно разгласио нарочито у нашем столећу. Но како на Западу нема ништа што би сви прихватили за истину, него је све подељено „по струкама“, по партијама и сектама, то и овај проналазак да постоје бестелесна духовна бића није признат од целог западног човечанства него му је одређено место у једној секти људи који се називају спиритисти. Спиритисти су горди што им је дато да разговарају са духовима. Они су радосни што држе везу са духовним светом. Играју од радости, не знајући да им коло води сатана.

Исток не осећа анђеле, добре духове Божје, заштитнике и покровитеље; одавно је престао да их осећа. Остао је само са злим духовима, који му зло чине и које мора да умилостивљава жртвама, сваки дан, сваки дан.

Запад је престао да осећа и сазнаје и анђеле и ђаволе, има већ неколико стотина година. Зато је примио спиритистичко јеванђеље са чуђењем као човек који је нешто знао па заборавио па се опет досетио. Некад је Запад веровао у анђеле и ђаволе. Па је једновремено банкротирао са обе те имовине. Сад му се ђаволи јављају преко спиритиста, и он се буновно досећа. Досећа се али не разликује духове који му се јављају као добре духове. Отупело му је осећање разликовања и распознавања.

Исток нема осећања за добре духове. Запад нема осећања за разликовање добрих духова од злих. Исток се брани од злих духова жртвама, непрестаним жртвама пред идолима од камена и дрвета. Запад, тј. спиритистички Запад, предаје се свима духовима који му се јављају било преко медијума, било преко асталчића; и свима поклања пуну веру.

Исток је дубоко песимистичан. Зашто? Зато што зна за зле духове а не зна за благога Бога. Познаје и осећа на својој кожи и на души присуство и дејство злих демона, а не осећа присуство благога Бога који може прогнати зле демоне и заштитити људе.

Спиритистички Запад је површно оптимистичан. Сасвим површно и сасвим глупо. Спиритисти долазе од познања Бога кроз демоне; не кроз ваплоћеног Сина Божјег, Христа, него кроз демоне, који се јављају кроз медијуме и асталчиће, итд. Махом бивши безбожници, спиритисти дознају од ђавола да постоји Бог и душа. И то дознање веома их изненађује и они ненасито изазивају духове да им штогод рекну и прорекну. На таквом

клизавом песку заснована је вера њихова. Они то сматрају нечим модерним, неким модерним проналаском. А да су читали Свето Писмо Божје знали би, да је Свевишњи још кроз Мојсеја опоменуо човечанство да се чува од спиритизма (5. Мојс. 18, 11).

Велики Исток је под влашћу демона, а и спиритистички Запад је под влашћу демона. Демонократија дакле у обе хемисфере које се сучељавају са Православљем уопште и са Балканом посебице.

Настаје питање: Хоћемо ли ми бити између једне демонократије и друге? Не, никако између, него Изнад.

Ми знамо да постоји духовни свет. Знамо да постоје зли духови али и добри. Постоји благи Бог који је моћнији од свих духова уопште. Именом Христовим и Богородичиним и крсним знамењем ми прогонимо зле духове, а молитвом привлачимо себи добре духове, анђеле светлости, који нас штите и помажу. На тај начин ми се уздижемо изнад незнабожачког и песимистичког Истока.

С друге стране ми се не радујемо јављању духова из онога света, јер знамо да то могу бити духови злобе који нас кушају и са пута спасења одбијају. Још мање призивамо ми духове из онога света и тражимо њихове савете и пророчанства о будућим догађајима. Јер ко тако чини није угодан Богу. Него се надамо у Цара духова, Господа Свевишњега, нашега Творца и Оца небескога, а не општим крадом мимо Њега са духовним светом. На тај начин ми се Балканци уздижемо изнад спиритистичког Запада.

И као што је наш Спаситељ стајао изнад Истока и Запада, тако се и ми трудимо да не будемо згњечени између и између, него се с Христовом помоћи вазда уздижемо изнад и изнад. Изнад Истока и Изнад Запада.

Расуђивање пето

ИСТОЧНА ФИЛОСОФИЈА И ЗАПАДНА НАУКА

Колевка философије јесте Исток, од Пекинга до Атине.

Колевка науке јесте Западна Европа и Америка.

Нити је Исток за науку нити Запад за философију.

Источна философија сва је у тајни, сва мисаона, спонтана, интуитивна.

Западна наука је сва у знаку једнакости, љубопитства, пропаганде и интереса.

Нити је Исток за науку нити је Запад за философију.

Кад се источњак превари те поверује у науку, он прихвата теорије научне а не позитивна знања. Лакше му је оперисати са теоријама него са знањем научним. Теже му је под врућином Истока примењивати у живот знање него ли у хладовини месити европске теорије и премесивати их у неку философију огрнуту шареним огртачем Истока.

Кад се западњак намами на неку философију источњачку, он из ње извуче једну од главних мисли и на овој саставља свој систем философије, остављајући својим колегама да извлаче друге мисли из оне исте философије и да на њима остављају опет своје системе философије. Јер у множини система гледа западњак умно богатство и културу народа а не у координацији и јединству духа.

Као што источњак огрће научне теорије огртачем Истока, тако западњак облачи источну философију у грубу одећу науке. Тобож да би му његов „систем“ изгледао вероватнији као изражен научним речником и зајемчен научним „фактима“.

Уствари хришћански Запад нема смисла за философију. Историја западне философије јесте историја највећих заблуда у прошлости човечанства. Бог је одузео ум крштеним људима који су презрели откривену Истину Божју кроз Господа Исуса Христа па су хтели сами

помоћу незнабожних философа да решавају основна питања о бићу и животу по своме рачуну. Од почетка Ренесансе па до деветнаестог века западни философи су живели од Платона и Аристотела и других јелинских незнабожних философа. Па кад су ове потпуно оглодали и остали ипак гладни, они су се у деветнаестом столећу наклопили на философе индијске од којих се и до данас хране, и китећи се њиховим перјем чине себе славним међу неславним.

Индија је мати свих философија. Од памтивека философирање у Индији нераздвојно је скопчано са аскезом. Сви философи индијски били су аскети. То западњак не разуме и не цени. Јер је код западњака интелектуална вештина довољна за састављање нових философских система. Он не полаже баш ништа на пост, уздржавање, морал и карактер философа. Он цени само његову интелектуалну конструкцију мисли. Није западњак за философију. Философе на истоку сматрају свецима. Философи западни су професори. А између свеца и професора раздаљина је већа него од Истока до Запада.

Нити је источњак за западну науку. Јер је источњак научен да и светска знања сматра нечим светим, сакралним, као и философију. Па како је западна наука без и најмањег ореола светиње, источњак се такве науке боји и презире је. Прима је само уколико мора, да би одбранио живот свој од западне смртоносне машинерије. А та машинерија је накарадно чедо западне науке, грозни плод брачног развода Запада од светих небеса и незаконитог брака са земљом. Многе противречне философије западне јасно представљају казну Божју због одбацивања Христа. Јер по речи св. апостола Павла *као што не мараху да познаду Бога, зато их Бог предаде у покварен ум* (Рим. 1, 28).

Две су велике лудости којима се некрштено и одкрштено човечанство горди. То је философија источна и наука западна. Ни једно ни друго није од благога Бога. Него је обоје од људи и демона. Две лудости, два проклетства. На кантару свете истине Христове то двоје држи равнотежу. Христос је изнад источне философије и западне науке. Он мери, али он се не мери.

Како је са Христовим Балканом?

Кад огњило удари о кремен онда се јавља варница. Пламен се уздиже у вис, изнад огњила и кремена. Исток се сударио са Западом на Балкану. Ако би се Балкан истоветовао са огњилом или са кременом, не би био Балкан, него би био Исток или Запад.

Ако би пожелео да буде пламен, изнад челика и камена, био би и остао би Христов Балкан, изнад Истока и изнад Запада, и као такав користан Истоку и Западу.

Најгоре је — бити између.

Слава је — бити изнад.

Изнад туге Истока и труда Запада треба да се уздиже православни Балкан. Туга Истока, то је философија Истока. Труд Запада, то је наука Запада. Може ли тица летети на једном крилу? И још болесном?

Судбодавац Бог одредио је Балкану место изнад Истока и Запада. Да ли ће Балкан разумети и прихватити ту промисаону судбу или ће бити смрскан као орах између чекића и наковња? То питање не треба да да сна ни једном Србину, докле год Србин не даде правилан одговор: Да, Господе, примам оно што ми Ти нудиш, а одбацујем оно што ми Твоји противници са Истока и Запада нуде.

Расуђивње шесто О МИРУ И НЕМИРУ

На Истоку влада мир, на Западу немир.

Мир почиње у човеку па се шири на друштво. И немир почиње у човеку па се шири на друштво.

Од куда мир у народима излазећег сунца? И откуда немир у народима залазећег сунца?

Од решених или нерешених питања живота. Ево од куда.

Почев од Стамбола па до Јапана сви народи имају унутарњи мир због тога што не живе од питања него од решења, тј. од давно решених основних питања, како је пре њих живело педесет или сто генерација. На тим решењима главнога источњак све зида, све разуме, све мисли и све делује. Ништа и никуд изван тих решења. Како мухамеданац, тако браманац, тако и будист. А ове три групе представљају сву огромну нехришћанску Азију, сав Исток.

У мухамеданизму све је решено у Корану. И сва решења своде се на две речи: Алах и Кисмет. То даје мир и спокојство мухамеданским народима.

У браманизму и будизму опет све је решено у философијама индијским. И сва решења се своде на три појма: карма, дарма и реинкарнација.

Невесео је тај мир у оба случаја. Невесео је у мухамеданизму, јер означава подчињеност робова господару, Алаху. Невесео је и у философском истоку, јер означава резигнацију, очајање од кога нема спасења ни међу људима ни међу боговима.

На Западу влада немир. Као грудва снега кад се котрља па расте, тако је и немир на Западу нагло растао. Растао је нагло и нарастао је толико у нашем столећу, да је западно човечанство доведено до непрестајућег страховања од онога што ће доћи и до растројства живаца и често — никад чешће у историји света — до лудила.

Узрок западном немиру исти је као узрок немиру Адама и Еве кад су окренули леђа Богу Творцу а лице сатани; исти је као и немир у Каину, који уби праведнога брата Авеља; исти као и немир у цара Саула, кад отпоче гонити праведнога Давида; исти као и немир у Ахитофела, који издаде свога господара цара Давида, и на крају се обеси; Исти као немир у Јуде Искаротског који продаде за проклете паре проклетим Јеврејима свога Учитеља и Господа, па сав дрхтећи од новог непојамног страха и ужаса оде у Кедронски поток па се обеси, и препуче му утроба и дроб му се просу по земљи, као триста година доцније јеретику Арију.

Увек исти узрок, а то је отпад од Бога и каскање за сатаном. Бог опомиње родитељски и озбиљно, а сатана показује лажне вашарске слике и привлачи к себи лакоме и лакомислене. На своје отровне слаткише он ваби и привлачи сладокусце и кратковиде.

На Западу је немир. Тај немир створила је машта учених западњака, која их је љуто заварала. Машта им је поништила сва решења, којим су живели у миру преци њихови, и сва праискона питања отворила поново као рашчешане ране. Због тога је на Западу све постало питањем, и све стављено под питање: и Бог и душа и морал, и брак и породица, и друштво, и држава, и овај свет и онај свет.

Све је само питање и питање: питање лично, питање социјално, питање државно, питање морално, питање економско, питања, и питања и само питања. Ниједно питање западна наука није решила. Јер је западна наука челична четка у рукама антихриста, четка што раздире старе ране и отвара нове.

И јер је западна наука позвана од крвника људског, господара ада, да створи немир, многоструки немир, на свим линијама немир, како унутра у човеку, тако и у свим круговима друштвеног живота.

И заиста, господар ада створио је помоћу лажне науке немир на Западу, нечувен у историји људској.

С немиром западњак леже, с немиром устаје. С немиром вечера, с немиром руча. С немиром се побратимио па говори: немир је прогрес, немир је култура, немир је еволуција, немир је живот. Измирио се с немиром Запад, и потурио је своју грбину да га немир шиба

својим бичем изнутра и споља, по души и по телу, а он да говори: хвала, тако и треба, то води миру, то води срећи човечанства! Измирио се Запад с немиром и кукавички ласка немиру само да би под његовим наукама продужио за који месец или за коју годину егзистенцију.

А Балкан? Православни народи уопште, који су између Истока и Запада, а Балкан нарочито, мора се уздићи изнад лажног мира Истока и језивог немира Запада;

изнад источне философије која мисли да је решила сва питања, и

изнад западне науке која сама признаје да је све ставила под питање и да није решила ништа.

Балкан мора бити испуњен миром који превазилази разум људски, миром који је Христос дао својим апостолима говорећи: *мир свој дајем вам*; миром који значи радост и љубав и живот. Речју, миром који је Богу и од Бога.

Пет стотина година грцао је православни Балкан у ропству и није очајавао. Кад је у слободи обрисао замагљене очи од суза и погледао по Истоку и по Западу, видео је очајање на обе стране: на Истоку очајан мир а на Западу очајан немир. Здрав човек нашао се између два болесника.

Да ли ће се Балкан заразити од једног или од другог очајника, или ће устати да дода лекове и послужи обојици на њиховој болесничкој постељи, то је загонетка пред њим, то је његов сфиникс.

А ми се молимо Христу Богу за Балкан, да се уздигне изнад очајног мира Истока и очајног немира Запада, изнад демонијачне философије Истока и демонијачне науке Запада. Сада и од сада и на век века да буде — изнад Истока и Запада. Амин.

Расуђивање седмо

МУЧЕЊЕ ЗА ДУШУ И МУЧЕЊЕ ЗА ТЕЛО

Исток се мучи за душу, Запад се мучи за тело.

Исток не верује у земаљски рај.

Запад не верује у небески рај.

Пост је за источњака први услов спасења. За западњака је пост лудо одрицање понуђених задовољстава.

Некад је Запад држао пост и остала плотска уздржања ради спасења душе. Но ми говоримо о садашњем Западу, о духовно јехтичавом, који се боји поста да му тело не би омршало. Уосталом кад су и цркве на западу одбациле сваки пост, зар ће се очекивати од световњака да разумеју значај поста и да држе пост?

Сви тврде оно што је свима јасно, а то је, да се западни народи враћају паганизму. Но мало ко разликује паганизам од паганизма. Не враћају се западни народи паганизму источном него паганизму западном. Јер источни паганизам скопчан је са тешком аскезом, са постом и телесним мучењима разне врсте.

Кад би се европски народи враћали паганизму источном, они би постили и мучили себе онако како муче себе народи у Индији, у Тибету и у Китију. Али они се не враћају томе аскетском паганизму источном него се враћају раскалашном паганизму западном, тј. паганизму својих некрштених предака европских.

Паганизам западни је био крвав, суров, и раскалашан од почетка до краја. Такав је био међу Јелинима, још жешћи код Римљана, и још жешћи код старих Германа и Франака. Зар су могли знати за пост стари Јелини кад је пред њиховим очима стално лебдео олимпијски разврат њихових богова? И зар је могло бити речи о неком уздржању код крволочних римских царева, који су поред своје трпезарије имали бљуваонице, да би могли

избљувати један ручак па поново ручати? Или код римских богатуна, који су правили ручкове од славујских језика? Какав пост и какво уздржање се могло и замислити код франачких и тевтонских народа, који су јели сирово месо нагњечено под седлом јахача?

Отпад Запада од Христа значи повраћај Запада паганизму, но не паганизму индијском, сажаливом и резигнираном, него паганизму своме, западном, крволочном и развратном, без духа и без савести. Што се све на делу и у пракси на наше очи показује.

Ислам је несумњиво духовнији од паганизираног Запада. Јер зна за пост и молитву, и за Бога и душу. Заиста је духовнији од оне интелектуалне ганге која се смеје посту и молитви а одриче Бога и душу и мучи се само за рај земаљски.

Али су Ислам и паганизирани Запад у једноме сродни: у схватању будућега раја. Истина, муслимани замишљају рај на небу а не на земљи, док пагани западни замишљају рај на земљи а не на небу. Заиста, та два раја, може се рећи, топографски су веома удаљени један од другог, али су у суштини истоветни. Јер и муслимани и западњаци замишљају рај као пуноћу телесног живота и пуно задовољење свих телесних страсти. Да би такав рај задобили муслимани се муче постом и молитвом, и клањањем, а западњаци тобожним научним истраживањима и друштвеним превратима.

Насупрот једним и другим Индија и Тибет муче се, и то страшно муче, ни за рај земаљски ни за рај небески, него за уништење живота, за престанак реинкарнације, за несвести и неосетљивост, за нирвану. Јер је за њих живот Маја, обмана, и Самсара, вртлог, у коме се налазе и људи и богови. За њих не постоји ни рај небески нити, још мање, рај земаљски. Чак ни богови њихови нису у Рају, него у несрећи постојања, у обмани личног живљења, у вртлогу Самсаре. И колико људи очекују спасење од богова, исто толико богови очекују спасење од људи. Због тога је Гаутама Буда имао смелости да каже: Ја сам дошао да спасем људе и богове!

Заиста, лажан је појам о Богу и о човеку тамо где се такав језик могао чути. Но није мање лажан језик на Западу где се говори: *Уживај! Енџој јурселф!* (Задовољи самога себе! — говоре Енглези). То не само да није језик хришћанских народа, него то није језик ни бољих ни отменијих философа јелинских. Ни Сократ, ни Платон, ни Аристотел нису се усудили тако говорити. Него је тако проговорио онај који представља кукољ и болест јелинске философије — Епикур. Он се усудио рећи грозну реч: Граби дан! То јест, уживај данас, јер сутра можеш бити мртав за вечност. Граби сваки нови дан и сисај га до крви. То је паганизам западни коме се некадања хришћанска Европа сада приволела.

Шта да кажемо на погледу мучења источног и западног човечанства, на огромној панорами мучења ради нестварног и неостварљивог циља?

Нестваран је и неостварљив циљ, коме тежи и ради кога се мучи исламски свет Истока. Јер на небу не постоји телесни и страстни рај.

Неостварен је и неостварљив циљ, коме је хиљадама година тежио и за кога се мучио свет Велике Азије, Средње и Крајње. Јер постоји Бог, један и једини, који је створио све душе и који их све чека у крило своје. Самоуништење је злочин и нирвана лаж.

Неостварен је и неостварљив циљ научног и безбожног Запада. Рај на земљи јесте рај без пророка; такав рај није ни обречен ни проречен, нити је био нити ће бити. Тамо је рај где је љубав. А љубав је тамо где је Родитељ. Према томе рај није на земљи него на небу, није чулан, него духован, нити је харемски него анђелски.

Јасно је из свега овога, да православни народи не могу стајати између Истока и Запада него — изнад. Нарочито православни Балкан, који је плакао у ропству пола хиљаде година, више него ма који други хришћански народ у свету. Балкан мора бити видовит и разликовати дан од ноћи и пшеницу од кукоља.

Не сме се Балкан колебати између Истока и Запада, тј. између исламског небесног али чувственог раја и материјалистичког земаљског раја западних народа.

Балкан није ни Исток ни Запад, нити је између Истока и Запада. Него је изнад Истока и Запада. Јер Балкан видовито види и провиђа, да је мучење источњака мучење за смрт. Тако да се помоћу аскезе пређе у Нирвану, овде да се помоћу уживања умре за навек или пак да се по смрти сиђе у подземне подруме Валхале, где се продужује телесно оргијање почето на земљи.

Балкан мора стајати између свих нечистих рајева Истока и Запада; и мора знати за пречисти рај Христов, који није ни оргијање нити очајање. Само тако хришћанска Србија може имати апостолски задатак, да приволи Исток крштењу а Запад покајању.

Да би тако сав људски род био благословен као једно стадо једног пастира, на век века.

Амин.

Расуђивање осмо

БОРБА ЗА ВИДЉИВО И НЕВИДЉИВО ПРОКЛЕТСТВО

Запад се бори за видљиво, исток се бори за невидљиво.

Велико је питање шта је видљиво а шта невидљиво. Да ли је видљиво оно што види телесно око човечје или оно што види дух човечји? Да ли је видљиво оно што човек и во подједнако виде својим очима рожњачама и зеницама, или оно што искључиво само човек може да види неким унутарњим органом вида?

Модерни запад гледа телесним органом вида. И шта види? Види само покожицу ствари: види одећу нечега што се крије испод одеће; види кућу спужа, но не види спужа унутра у кући.

Никада Исток није веровао телесном оку. То му се мора уписати у заслугу. Тиме је он уздигао достојанство човека изнад вола. На томе и почива сва његова истанчана духовна философија. *Што око не виде и ухо не чу и што у ум човеку не дође* — то је стварност бића. Сваки источњак сагласио би се са овим искуством апостола Павла. Али мало који учени западњак. Јер учени западњак је постројио сву кулу науке на песку, то јест на телесном виђењу и чувењу и мирису и дотицају и укусу. На томе почива сва вавилонска кула западног човечанства.

Запад се бори за земљу, за земаљско благо над земљом и под земљом. И онога ко му придобије земљу, или земаљско благо над земљом или под земљом проглашује великим човеком.

Исток је величао свеце и мудраце, Запад проналазаче и освајаче. Многобожни исток је приписивао сву величину својих светаца и мудраца њима самима, а мало или нимало боговима. Због тога је своје свеце и мудраце проглашавао за богове, правио им храмове и приносио жртве. То чини до данашњег дана.

И Запад је приписивао све својим проналазачима и освајачима, Богу ништа. Но нити је своје великане уздизао у ред божанстава нити им је подизао жртвенике. Подигао је споменике од камена или метала — и то је све. Али пред споменицима нити се ко клањао ни молитве уздизао ни свеће палио ни жртве приносио... Ти су споменици као споменици мртвима на гробљу. Колико да живи не забораве мртве, а не као на Истоку, да мртви не забораве живе. Разједан сумњом у једнога Бога Запад је још мање могао проглашавати људе боговима. Ово је, међутим, за Исток и просто и лако. И свест и савест источњака лако се мири с тим, да људи постају богови а богови људи.

За Исток нема мртвих, за Запад нема живих. На Истоку се тело сматра маском и оруђем духа. Када дух одбаци тело, он и надаље постоји и живи, било без икаква тела било у новом

телу. Духови предака живе у близини својих потомака. Зато се њима подижу жртвеници. Сва Индија и Тибет и Китај и Јапан са многим острвима окићени су таквим жртвеницима посвећеним духовима. Ти духови узимају учешћа у животу телесних људи, својих сродника, а осим њих постоје безбројни други духови, који су одувек бестелесни. То су духови гора и вода, планина и долина, пећина и стена, ветрова и бура, пустиња и друмова, месеца и звезда. Једном речју, за источњака сва је васиона испуњена бестелесним духовима, и она је према духовима у телу, тј. у људима и животињама, као океан према једном маленом острву.

Но сав тај огроман свет духова, у кога верују сви многобожачки народи Азије и Африке, нема свога центра. Нема једнога Бога, који би се могао ословити речима Светога Писма: *Боже духов и всјакија плоти*. Него су сви духови невезани, несродни, самовласни и неспокојни. Нема никога ко дели на десно и на лево, него је све помешано и због тога не благословено. Речју, нема Христа, Разделитеља и Просветитеља.

Али какав је да је онај духовни свет, источњак се припрема журно и бори да постане члан тога света. Јер овај видљиви свет за њега је само једна постаја васионских кола живота. Главно је — свет невидљиви. Зато источњак и не мари за овај живот нити се бори за овај видљиви свет, који брзо испарава као локва воде под жарким источним сунцем.

Запад је престао да производи свеце и мудраце. То датира од онда од кад су му папе престаји бити свеци и мудраци и постали политичари и вештаци.

Пре те коби Запад је био православни, и живео је Христом и борио се за Царство небесно. Али после те коби Запад је хтео да отпадне од папе, па је отпао од Христа. Тада је вид западњака за духовни свет превучен белилом, и место борбе за Царство небеско западно човечанство почело се бестидно борити за царство земаљско.

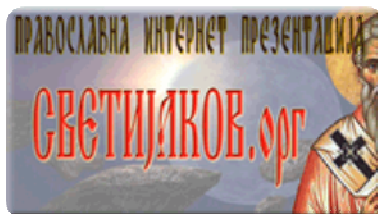
То је нова и најновија историја Европе. Она стоји под овим знацима: покорити и искористити. Тако западњаци и говоре и творе. Покорити природу и искористити природу, наравно, не као Божју творевину и с Божјим благословом, него покорити је као нечију својину, као непријатеља сву је исцедити у пехар тренутне насладе.

Али нашто све то? Зар западњак не помишља да ће умрети, па покорио не покорио? Тако се у чуду пита источњак.

Не, не, западњак никада не помишља на смрт док не добије температуру од 40 степени. Он нема кад да мисли на смрт. Он нема кад да мисли ни на живот. Он не мисли ни на живот ни на смрт него само на покорене и искоришћење; и то на покорене и искоришћење земље и ваздуха, огња и воде, биља и животиња, браће и сродника, суседа и суседних народа и држава. Он је нашао своје научно и културно гесло: покорити и искористити, и захуктало јури за тим геслом. Он не види духовни свет око себе, па не видећи не верује. Само га спиритизам понекад уплаши. Црква га не плаши; папа још мање. Али тај црни спиритизам, та црна магија угони му хладан ветар у кости. „Има нешто!“ „Мора да има нешто!“ — шапће; тако шапће као са неким стидом, или са неком површном грижом савести. Ипак то га не задржава на захукталом путу, нити утишава његово гесло: покорити и искористити. На тај кобни пут навели су га његови „великани“, проналазачи и освајачи.

Православни народи морају стајати изнад оба проклетства, како источног тако и западног. Не смеју се отимати ни о онакав духовни свет као на Истоку нити о материјални свет као на Западу. Божје је небо и Божја земља. Постоји духовни свет, чак бројнији него што исток зна, али тај духовни свет није самовољан, самовољан и хаотичан, него је под влашћу Христа Бога, који рече: *Даде ми се свака власт на небу и на земљи*. Не може се од Бога отети ни небо ни земља. То је особито јасно православним Балканцима, који посведневно говоре и посведочавају да је — отето проклето.

Ни у овом погледу не може Балкан стајати између Истока и Запада, него изнад једног и другог, да светли и једног и другог, да светли и једном и другом. *Изнад Истока и Запада.*

храм светог апостола Јакова, брата Господњег; Дубока код Јагодине; тел/факс 035/267-160; интернет адреса
SVETIJAKOV.org